

REMISSVAR

2021-12-21

Dnr: BO 2021-0338

Myndigheten för familjerätt och
föräldraskapsstöd
info@mfof.se

Remiss av förslag till nya allmänna råd om socialnämndens handläggning av ärenden om internationell adoption

(dnr AD 2020-1326)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget till allmänna råd från Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) med följande kommentarer i delar som Barnombudsmannen bedömer som särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Allmänt

Barnombudsmannen är positiv till MFoF:s intentioner vad gäller att förtydliga och förstärka barnrättsperspektivet i de allmänna råden. Ett uttalat syfte med lagändringarna 2018 var att stärka barnrättsperspektivet och det är angeläget att de allmänna råden speglar gällande lagstiftning i denna del.

Barnombudsmannen bedömer att ett förtydligande och förstärkande av barnrättsperspektivet i de allmänna råden kommer vara ett värdefullt stöd i kommunernas handläggning, och i förlängningen för de barn som det berör.

Barnombudsmannen är som ett exempel positiv till att MFoF föreslår att de allmänna råden ska förtydligas vad gäller innehåll, utredningsåtgärder och utredningsområden vid medgivandeutredningar och adoptionsutredningar till domstol. Vissa särskilda kommentarer på dessa områden lämnas nedan.

Barnombudsmannen är positiv till att en barnkonsekvensanalys finns med i MFoF:s konsekvensutredning. Barnombudsmannen hade dock gärna sett en mer ingående prövning av barnets bästa utifrån artikel 3 i barnkonventionen. Det behövs en tydlig analys av på vilket sätt barnets rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas, dels i samband med varje förslag, dels sammantaget. Det saknas även resonemang kring hur olika grupper av barn kan komma att påverkas.

Utredningsområden (medgivandeutredning)

Adoption av ett känt barn

Barnombudsmannen är positiv till förslaget, som bland annat syftar till att förtydliga sökandens bevisbörda vid ansökan om adoption av ett känt barn.

I enlighet med artikel 21 i barnkonventionen ska konventionsstater säkerställa att största vikt ges till vad som bedöms vara barnets bästa. Barnombudsmannen vill framhålla att det är viktigt att så långt som möjligt säkerställa att det verkligen finns ett behov av internationell adoption för barn och att en adoption verkligen är till barnets bästa, liksom att det inte finns andra lösningar som skulle vara bättre för barnet.

Sökande som redan har barn

Barnombudsmannen är i grunden positiv till att socialnämnden bör inhämta åsikter från barn som redan finns i familjen, i linje med artikel 12 i barnkonventionen. Det finns dock en risk att ett barn i en situation när fråga är om huruvida föräldern/föräldrarna ska få medgivande för adoption av ytterligare ett barn, kan komma att hamna i en lojalitetskonflikt, vilket kan försätta barnet i en besvärlig situation. Barnombudsmannen anser att det är angeläget att samtal med barn inte utförs slentrianmässigt, utan att socialnämnden har ett uttalat syfte med att samtala med barnet. Det vore värdefullt om detta tydliggjordes ytterligare i de allmänna råden. Det är också, menar Barnombudsmannen, viktigt att informera barnet på ett individanpassat inför att samtal genomförs.

Se också avsnitt Utredningsområden (adoptionsutredning till domstol).

Beslut om medgivande

Beslutets innehåll

Barnombudsmannen är positiv till att det förtydligas i de allmänna råden att ett beslut om att lämna medgivande bör innehålla information om att, om en auktoriserad sammanslutning inte ska anlitas, en ansökan om enskild adoption ska lämnas till MFoF och att detta bör göras så tidigt som möjligt efter medgivande och innan adoptionsprocessen i utlandet påbörjas.

Barnombudsmannen ser detta som viktigt för att stärka barnets rättssäkerhet inom ramen för de enskilda adoptionerna.

Planering av stöd efter adoption

Barnombudsmannen är positiv till MFoF:s förslag att förtydliga rätten till stöd i samband med adoption. Som MFoF skriver i konsekvensutredningen är stöd till adopterade och deras familjer en viktig del av adoptionsprocessen – före, under och efter adoptionen. Det är överlag viktigt att föräldrar när det finns behov tar emot stödinsatser för att kunna vara så goda föräldrar som möjligt åt sina barn. Inte minst viktigt är det när det gäller barn som adopteras internationellt. Om frågan om stöd i samband med adoptionen kommer upp som en naturlig del i dialogen mellan socialnämnden och sökanden kan det öka chanserna att föräldrar ber om och får stöd, även längre fram i barnets liv.

Utredningsområden (adoptionsutredning till domstol)

Övriga omständigheter av betydelse

Se ovan, avsnitt Utredningsområden (medgivandeutredning) vad avser sökande som redan har barn. Samma kommentarer gör sig gällande här.

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen har även t.f. avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman